

Рекомендації штабу органу охорони державного кордону щодо організації дій під час нестандартних ситуацій у пунктах пропуску

Recommendations of the staff of the state border body on the organization of actions during non-standard situations at crossing points

Вадим Торічний * 1 А

*Corresponding author: професор кафедри національної безпеки та управління, e-mail: thetorik@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3336-6386

Дмитро Ткачук 2 А

доцент кафедри прикордонної служби, e-mail: tdv30041102@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7439-2770

Михайло Синишин 3 А

викладач кафедри прикордонної служби, e-mail: super.coroka@ukr.net, ORCID: 0000-0002-1910-8914

Денис Захарчук 4 А

доцент кафедри прикордонної служби, e-mail: den_zachar@i.ua, ORCID: 0000-0001-6051-305X

^А Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Vadym Torichnyi * 1 A

*Corresponding author: professor of the Department, e-mail: thetorik@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3336-6386

Dmytro Tkachuk 2 A

Associate Professor of the Department of Border Service, e-mail: tdv30041102@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7439-2770

Mykhailo Synyshyn 3 A

teacher of the Department of Border Service, e-mail: super.coroka@ukr.net, ORCID: 0000-0002-1910-8914

Denys Zakharchuk 4 A

Associate Professor of the Department of Border Service, e-mail: den_zachar@i.ua, ORCID: 0000-0001-6051-305X

^А National Academy of the State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, Khmelnytskyi, Ukraine

Received: July 19, 2022 | Revised: August 15, 2022 | Accepted: August 31, 2022

DOI: 10.33445/sds.2022.12.4.2

Мета роботи: аналіз розподілу функціональних обов'язків у відділі прикордонного контролю штабу при прийнятті управлінських рішень, а також визначений типовий склад інформації при прийнятті посадовими особами рішень при виникненні нестандартних (конфліктних) ситуацій в пунктах пропуску.

Метод: аналіз та опис структури.

Результати дослідження: розподіл повноважень, перелік потенційних ситуацій, планування превентивних заходів повинно проводитись завчасно в процесі організації прикордонного контролю.

Теоретична цінність дослідження: полягає у компіляції популярних наукових поглядів із проблеми дослідження.

Практична цінність дослідження: визначено особливості розподілу функціональних обов'язків у відділі прикордонного контролю штабу при прийнятті управлінських рішень, а також визначений типовий склад інформації при прийнятті посадовими особами рішень при виникненні нестандартних (конфліктних) ситуацій в пунктах пропуску.

Тип статті: теоретико-узагальнюючий.

Ключові слова: дестабілізація, підготовка, конфлікт, ситуація, діяльність, кордон.

Purpose: is to analyze the division of responsibilities in the border control department of the headquarters in making management decisions, as well as to determine the typical composition of information in decision-making by officials in non-standard (conflict) situations at checkpoints.

Method: analysis and description of the structure.

Findings: the division of powers, the list of potential situations, the planning of preventive measures should be carried out in advance in the process of organizing border control.

Theoretical implications: The theoretical value lies in the compilation of popular scientific views on the problem of research.

The practical value: of the study is that it identifies the distribution of functional responsibilities in the border control department of the headquarters in making management decisions, as well as the typical composition of information in decision-making by officials in non-standard (conflict) situations at checkpoints.

Paper type: theoretical and generalizing.

Key words: destabilization, preparation, conflict, situation, activity, border.

1. Вступ

Ефективність дій персоналу в пунктах пропуску (далі – ППр) під час виникнення нестандартних (конфліктних) ситуацій залежить від навченості персоналу, злагодженості дій, умілого керівництва діями підлеглих прикордонних нарядів в ППр та оперативності доповіді для прийняття управлінських рішень за чотирьох рівневою системою управління виходячи з обстановки й повноважень посадових осіб щодо прийняття рішень.

Під час локалізації нестандартних та конфліктних ситуацій у ППр посадові особи різних рівнів управління діють в межах своїх повноважень, передбачених Конституцією України, Законами України, іншими нормативними документами, а також міжнародними договорами України.

Класифікація рівнів складності нестандартних ситуацій, наданих у [2] дає можливість органам управління на підставі оцінки ризиків здійснювати прогнозування можливих нестандартних (конфліктних) ситуацій з врахування особливостей конкретного ППр (за видами сполучення, категоріями тощо), визначати ступінь втручання органів управління різних рівнів підрозділів охорони кордону та своєчасно проводити відповідні заходи, які передбачені у алгоритмах дій, розроблених в органах охорони державного кордону (ООДК).

У разі необхідності втручання штабу ООДК в процес організації локалізації нестандартних (конфліктних) ситуацій (а саме, ситуації, які частково або повністю дестабілізують роботу ППр), виникають проблеми недостатності часу для прийняття рішення та організації взаємодії між відділами (відділеннями) штабу. Офіцери штабу (відділів, відділень) повинні чітко розуміти сам процес організації заходів з локалізації нестандартних ситуацій та своє місце в цьому процесі.

У зв'язку з цим, виникає необхідність у чіткому розподілі обов'язків між посадовими особами та послідовності роботи штабу під час організації дій при виникненні нестандартних (конфліктних) ситуацій в ППр.

2. Теоретичні основи дослідження

Теоретичні основи змісту стандартних та нестандартних ситуацій, які виникають в процесі здійснення прикордонного контролю, їх класифікацію та вплив на стабільність роботи ППр, аналіз умов та факторів виникнення нестандартних ситуацій на основних етапах прикордонного контролю досліджувалися В. Денисовим, М. Максимовим, П. Залюшним [2, 3].

Всі попередні дослідження були направлені, в основному на вирішення питань підвищення ефективності прикордонного контролю в умовах нестабільності функціонування ППр. Проте, сучасна непередбачувана обстановка в ППр через державний кордон потребує швидкого та обґрунтованого прийняття рішення органами управління на всіх рівнях.

3. Постановка проблеми

На підставі аналізу наукової літератури, нормативних документів, практичного досвіду у сфері прикордонного контролю розробити рекомендації штабу щодо послідовності роботи та розподілу повноважень відділів (відділень) при виникненні нестандартних (конфліктних) в ППр, що забезпечить виконання часових показників та необхідну якість прийняття рішення, проведення заходів з локалізації ситуацій.

4. Результати

При вирішенні задач по прийняттю рішення по локалізації нестандартних (конфліктних) ситуації в ППр, основними показниками роботи штабу ООДК є якість рішення (в більшості залежить від інформаційного фактору та фактору часу) [3].

Штаб вирішує задачі збору, обробки та видачі інформації, готує пропозиції щодо прийняття рішення начальником ООДК, здійснює планування та управління.

Враховуючи фактори, які впливають на роботу штабу прикордонного загону (*приказ*) під час прийняття рішення при виникненні нестандартної ситуації з метою зменшення часу і більш якісного прийняття рішення, розглянемо типовий розподіл завдань в штабі ООДК при прийнятті рішення у разі виникнення нестандартних ситуацій в ППр (табл. 1).

Для прикладу, обмежимо розглядом технології роботи відділу прикордонного контролю, як основного, при організації прикордонного контролю під час виникнення нестандартних ситуацій.

Роботу інших відділів та служб розглядаємо з урахуванням виду нестандартної ситуації відповідно до класифікації [2].

Таблиця 1 – Типовий розподіл завдань у відділі прикордонного контролю штабу при прийнятті управлінських рішень

Етапи організації ПК	Усвідомлення завдання	Оцінка обстановки	Прийняття рішення	Планування	Постановка завдань підрозділам	Уточнення взаємодії
ВПК штабу ООДК	+	можливості підрозділів по локалізації кризової ситуації; відповідні розрахунки; пропозиції щодо посилення підрозділів; висновки з оцінки обстановки	доопрацювання рішення; документальне оформлення рішення	відпрацювання оперативно-службових документів	участь в доведенні завдань до підрозділів	організація (уточнення) взаємодії з органами та службами, які беруть участь у локалізації

Робота штабу під час підготовки до оперативно-службової діяльності (ОСД) проводиться відповідно до вказівок начальника ООДК методом паралельної або послідовної роботи, а інколи і їх поєднанням і повинна забезпечувати надання підпорядкованим підрозділам більше часу для підготовки до майбутніх дій [4].

Загальна тривалість підготовки ОСД визначається проміжком часу з моменту отримання завдання (виникнення нестандартної або конфліктної ситуації) та готовністю ООДК до дій.

Метод паралельної роботи застосовується у разі обмежених термінів на організацію ОСД. При цьому методі робота організується паралельно у всіх ланках з вирішенням завдань в обмежені терміни. Робота в органах управління *приказ* починається на основі попередніх розпоряджень, які можуть віддаватись керівником вищої ланки після формування та затвердження замислу або з моменту виникнення нестандартної ситуації.

З отриманням інформації про виникнення нестандартної ситуації, яка частково або повністю дестабілізує роботу ППр, робота начальника *приказ*, начальника штабу та інших органів управління організується в наступній послідовності:

- з'ясується ситуація, що виникла, визначаються та організується виконання заходів, які необхідно провести негайно для швидкої підготовки підрозділів до виконання отриманого завдання;

- проводиться оцінка обстановки (робиться прогноз розвитку та можливі наслідки, посилення підрозділів, необхідні розрахунки, необхідність застосування резервів);

- організується взаємодія та визначаються органи штабу, які будуть залучені до організаційних заходів з локалізації конфліктної ситуації;

- розробляються пропозиції для прийняття рішення начальником ООДК, готуються попередні розпорядження підрозділам;

- після прийняття рішення, віддаються розпорядження та здійснюється контроль.

Організуючи дії з локалізації нестандартних ситуацій, начальник ООДК повинен передбачати наслідки прийнятих рішень, з тим щоб не дати привід до розв'язання більш масштабних конфліктів на державному кордоні. Прийняті ним рішення мають відповідати вимогам законодавства України.

Заходи в підрозділах з охорони державного кордону щодо розв'язання нестандартних ситуацій починаються з отриманням доповіді про виникнення ситуації а ППр.

Начальник та штаб ООДК свою роботу по організації дій щодо локалізації (розв'язання) нестандартних ситуацій в ППр проводить з урахуванням завчасно розроблених планів, змісту конкретної обстановки, яка склалась у ППр та можливостей застосування своїх і взаємодіючих сил та засобів.

У зв'язку з необхідністю мати повну інформацію про нестандартну ситуацію, способи її локалізації (розв'язання), можливі наслідки та способи, застосовується типовий склад інформації штабу ООДК при прийнятті рішення при виникненні нестандартних ситуацій в ППр (табл. 2).

Таблиця 2 – Типовий склад інформації штабу ООДК при прийнятті рішення при виникненні нестандартних ситуацій в ППр (варіант)

Вхідна інформація	Вихідна інформація
План заходів щодо локалізації конфліктних та нестандартних ситуацій в ППр Розрахунки і пропозиції від начальників підрозділів з охорони державного кордону (впс, відпс) Інформація про порушників законодавства (учасників нестандартної ситуації) Інформація про загальну обстановку в ППр Інформація про результати ОСД	Узагальнені дані і висновки з оцінки обстановки Розрахунки і пропозиції по маневру силами і засобами для локалізації нестандартної (конфліктної ситуації) Розрахунки і пропозиції по можливим діям підрозділів з охорони державного кордону Пропозиції по організації управління
Інформація про заходи, проведені за рішенням начальників підрозділів	Пропозиції по організації взаємодії
Інформація про підрозділи посилення	Пропозиції по використанню резерву
Інформація про склад резервів і можливості резервів Задачі по посиленню охорони державного кордону в ППр, поставлені старшим начальником Оперативна інформація про обстановку в ППр де виникла нестандартна ситуація Інформація про стан технічних засобів прикордонного контролю Про задачі, що виконуються підрозділами в ППр де виникла нестандартна ситуація	Розпорядження по організації зв'язку Пропозиції по посиленню підрозділів особовим складом, озброєнням, технікою і службовими тваринами Рішення на організацію ОСД з пояснювальною запискою
Інформація про свої сили і засоби Інформація про додані підрозділи Інформація про взаємодіючі органи, частини, підрозділи	Наказ про ОСД при виникненні нестандартної ситуації Розпорядження по прихованому управлінню Розпорядження по підготовці і використанню службових тварин

Звісно, в залежності від ситуації, що виникла, можливі деякі корективи у роботі штабу. До прикладу, розглянемо роботу штабу ООДК при виникненні нестандартної ситуації як захоплення заручників в ППр через державний кордон (табл. 3).

При захопленні заручників в ППр через державний кордон штаб повинен:

- оцінити обстановку, ступінь її відповідності ситуації, передбаченій в плані;
- визначити порядок дій *влс*;
- забезпечити приведення органів управління та резерву в готовність до дій;
- підготувати пропозиції для прийняття рішення;
- інформувати взаємодіючі підрозділи та органи про обстановку, яка склалася та замисел дій, що планується, уточнити порядок взаємодії з ними;
- організувати введення додаткових режимних обмежень в ППр;
- оформити рішення та довести завдання до виконавців;
- забезпечити своєчасний вихід резерву, органів управління в район ППр та забезпечити роботу начальника *приказ* по управлінню підрозділами при вирішенні нестандартної ситуації;
- підготувати донесення у вищий штаб.

Із закінченням дій, штаб ООДК:

- організує перевірку особового складу, техніки та озброєння;
- здійснює огляд ППр (район біля ППр), де виникла нестандартна ситуація;
- проводить опитування затриманих, вивчення вилучених матеріалів, предметів та документів;
- інформує взаємодіючі органи;
- готує донесення в вищий штаб;
- організує прикордонний контроль в ППр у відповідності технологічних схем пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів;
- готує матеріали для розбору та організує його проведення з особовим складом.

Загальну структуру діяльності відділів штабу можна представити у вигляді табл. 3.

Загальними рекомендаціями штабу щодо організації дій при виникненні нестандартних ситуацій в ППр можливо визначити наступні.

1. Для забезпечення готовності штабу ООДК до дій по організації локалізації нестандартних ситуацій в ППр повинна проводитися завчасна його підготовка, що забезпечує швидкість та достовірність прийняття рішення.

При проведенні завчасної підготовки штабу до дій при виникненні нестандартних ситуацій на державному кордоні слід провести заходи з:

- укомплектування штабу до повного штату офіцерами, які мають достатній досвід, підготовку, морально-психологічні та ділові якості для роботи в стресових умовах обстановки;
- проведення навчання офіцерів штабу за фахом;
- проведення заходів по злагодженню роботи відділів, відділень та служб штабу в умовах виникнення нестандартних ситуацій (в процесі штабних тренувань);
- розробки інструкцій, планів, рекомендацій для роботи в різних умовах обстановки.

2. Під час прийняття рішення на здійснення прикордонного контролю в умовах нестандартних ситуацій начальнику штабу необхідно, перш за все, комплексно використовувати наявні методи управління. Тому що кожний метод окремо здійснює вплив на різні складові управління штабу ООДК. І тільки при комплексному застосуванні всіх методів управління можливо досягти підвищення ефективності управління.

**Таблиця 3 – Загальна структура роботи штабу при виникненні нестандартної ситуації
“Захоплення заручників в пункті пропуску”**

		Часові показники та короткий зміст заходів					
		До «Ч» + 0.05	До «Ч» + 0.10	До «Ч» + 0.20	До «Ч» + 0.30	До «Ч» + 0.40	«Ч» + 0.50
1) ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ В ПУНКТІ ПРОПУСКУ							
ВУС	Доповідь начальнику прикз про захоплення заручників в ППр. Інформування взаємодіючих органів.	Доповідь в у вищій штаб про захоплення заручників та вжиті заходи	Організовує збір та обробку інформації про обстановку, передачу сигналів та доведення відданих, отриманих команд, розпоряджень. Готується довідка	Збирає та обробляє інформацію про обстановку, передає сигнали та доводить віддані, отримані команди, розпорядження. При зміні обстановки доповідає по команді, робить записи у відповідну службову документацію. Надання довідки в РУ			
ВПК, ІАВ	Оцінка обстановки	Причини та вимоги осіб, які захопили заручників, порядок дій <i>впс (відпс)</i> , додаткові режимні заходи, можливості взаємодіючих органів, послідовність і способи дій, необхідні розрахунки, щодо застосування резервів.		Надання пропозицій для прийняття рішення. Підготовка розпоряджень підрозділам	Відпрацювання оперативно-службових документів. Участь у постановці завдань підрозділам.		
ВЗ і А			Підготовка пропозиції з організації зв'язку	Підготовка необхідних засобів зв'язку	Забезпечення надійного зв'язку зі всіма ланками		

3. Під час безпосередньої організації прикордонного контролю при виникненні нестандартних ситуацій штабу ООДК необхідно в стислі терміни проаналізувати:

- вид нестандартної ситуації, яка виникнула в ППр та її масштаб;
- наслідки, які можуть виникнути при нестандартній ситуації;
- наявний час на прийняття рішення;
- побудову охорони державного кордону в ППр і заходи щодо здійснення її перебудови;
- можливості наявних та доданих сил та засобів;
- можливості оперативних сил та засобів;
- можливості взаємодіючих органів Національної поліції, СБУ, підрозділів Національної гвардії;
- соціальну, політичну та криміногенну обстановку, яка склалась в районі виникнення нестандартної ситуації (біля ППр);
- взаємовідносини України з суміжною стороною;
- стан озброєння і техніки;
- стан підготовки службових тварин;
- рівень підготовленості і забезпеченості особового складу.

Це досягається доцільним розподілом повноважень серед відділів, відділень та служб штабу прикз.

4. Штабу загону необхідно підготувати варіанти дій підрозділів, виходячи з можливих дій законодавства та їх співучасників під час виникнення нестандартних ситуацій в ППр.

Таким чином, успіх організації заходів щодо локалізації нестандартних ситуацій в ППр буде повнотою проведення перелічених заходів підготовки, яка дає можливість виключити непідготовленість підрозділів до дій при виникненні нестандартних ситуацій в ППр на ділянці відповідальності.

5. Висновки

Ризик виникнення нестандартних (конфліктних) ситуацій в ППр залишається високим [10].

У зв'язку з тим, що всі нестандартні ситуації виникають на основних етапах прикордонного контролю та в умовах невизначеності, штаб ООДК, в залежності від сегменту охорони державного кордону, повинен постійно уточнювати перелік потенційних нестандартних ситуацій та за яких умов та факторів ці нестандартні ситуації можуть виникати.

Основна мета розподілу повноважень та послідовності роботи штабу при виникненні нестандартних (конфліктних) ситуацій – можливість прийняття якісного рішення за рахунок забезпечення повноти інформації про ситуацію та часових показників.

Процес роботи штабу при виникненні нестандартних ситуацій в ППр базується на загальноприйнятих підходах до будь-якої організаційної діяльності. Методи роботи можуть бути різними та залежати від необхідних часових норм. Штаб проводить організаційну роботу тільки у разі виникнення нестандартних ситуацій, які потенційно можуть повністю або частково дестабілізувати роботу ППр. При виникненні інших ситуацій, всі рішення та організаційна робота проводиться підрозділом охорони державного кордону відповідно до розроблених планів та нормативних документів.

При обмежених часових показниках, кожний офіцер відділу (відділення, групи) штабу повинен знати свої обов'язки, особистий розрахунок часу та перелік оперативно-службових документів, що їм відповідають.

Штаб ООДК в процесі завчасної підготовки повинен розробити дії відділів (відділень, груп) по максимальній кількості потенційних нестандартних (конфліктних) ситуацій в ППр (варіант у табл. 3).

Напрямами подальших досліджень може бути обґрунтування та оптимізація шатних одиниць штабу та підрозділів при організації та діях по локалізації нестандартних ситуацій, а також розробка методик з прогнозування та оцінки успішності дій при локалізації із врахуванням умов та факторів, що впливають на їх виникнення.

6. Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

7. Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.: ISBN 966-569-013-2.

References

1. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv: Irpin': VTF «Perun», 2009. 1736 s.: ISBN 966-569-013-2. [in Ukrainian].

2. Залюшний П. А. Робота штабів органів охорони державного кордону західного регіонального управління щодо організації та проведення заходів з локалізації нестандартних ситуацій в пунктах пропуску для автомобільного сполучення: магістр. робота: Хмельницький, 2020. 92 с.
3. Максимов М. С. Розробка технологічної схеми роботи штабу під час прийняття рішення на проведення спеціальних заходів щодо локалізації кризових ситуацій на державному кордоні магістр. робота: Хмельницький, 2007. 90 с.
4. Методичний посібник щодо підготовки та проведення тренувань з локалізації нестандартних (кризових) ситуацій: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 04.04.2006 № 192.
5. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 451.
6. Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.1999 № 48.
7. Про затвердження Порядку роботи органів управління Державної прикордонної служби України з підготовки до оперативно-службової діяльності в наступному календарному році або іншому періоді: Наказ
2. Zalyushnyy P. A. Robota shtabiv orhaniv okhorony derzhavnoho kordonu zakhidnoho rehional'noho upravlinnya shchodo orhanizatsiyi ta provedennya zakhodiv z lokalizatsiyi nestandartnykh sytuatsiy v punktakh propusku dlya avtomobil'noho spoluchennya: mahistr. robota: [The work of the staffs of the state border guards of the western regional administration on the organization and implementation of measures to localize non-standard situations at checkpoints for road transport] Khmel'nyts'kyy, 2020. 92 s. [in Ukrainian].
3. Maksymov M. S. Rozrobka tekhnolohichnoyi skhemy roboty shtabu pid chas pryynyattya rishennya na provedennya spetsial'nykh zakhodiv shchodo lokalizatsiyi kryzovykh sytuatsiy na derzhavnomu kordonі mahistr. robota: [Development of the technological scheme of the staff during the decision to take special measures to localize crisis situations at the state border] Khmel'nyts'kyy, 2007. 90 s. [in Ukrainian].
4. Metodychnyy posibnyk shchodo pidhotovky ta provedennya trenuvan' z lokalizatsiyi nestandartnykh (kryzovykh) sytuatsiy: nakaz Administratsiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny vid 04.04.2006 № 192. [Methodical manual on preparation and conduct of trainings on localization of non-standard (crisis) situations]. [in Ukrainian].
5. Pytannya propusku cherez derzhavnyy kordon osib, avtomobil'nykh, vodnykh, zaliznychnykh ta povitryanykh transportnykh zasobiv pereviznykiv i tovariv, shcho peremishchuyut'sya nymy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21.05.2012 № 451. [The issue of crossing the state border of persons, road, water, rail and air vehicles of carriers and goods moving by them]. [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennya Poryadku zdiysnennya koordynatsiyi diyal'nosti orhaniv vykonavchoyi vlady ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya z pytan' doderzhannya rezhymiv na derzhavnomu kordonі: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 18.01.1999 № 48. [On approval of the Procedure for coordination of activities of

- Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 350.
8. Про прикордонний контроль: Закон України від 05.11.2009.
9. Результати оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України за 2018-2019 роки. URL: <http://www.dpsu.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2022)
7. Pro zatverdzhennya Poryadku roboty orhaniv upravlinnya Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny z pidhotovky do operatyvno-sluzhbovoyi diyal'nosti v nastupnomu kalendarnomu rotsi abo inshomu periodi [Elektronnyy resurs]: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrayiny vid 26.04.2018 № 350. [On approval of the Procedure for the work of the management of the State Border Guard Service of Ukraine in preparation for operational and service activities in the next calendar year or another period]. [in Ukrainian].
8. Pro prykordonnyy kontrol': Zakon Ukrayiny vid 05.11.2009. [On border control]. [in Ukrainian].
9. Rezul'taty operatyvno-sluzhbovoyi diyal'nosti Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny za 2018-2019 roky [Results of operational and service activities of the State Border Guard Service of Ukraine for 2018-2019]. URL: <http://www.dpsu.gov.ua> (data zvernennya: 10.03.2022) [in Ukrainian].